
Waterdemocratie

Tanja Klip-Martin, foto: Sake Elzinga

Besturen in het waterschap | een gesprek met Tanja Klip-Martin en Karima Bouchtaoui

door Fleur de Beaufort en Niek Kok

Nederland is een pionier op het gebied van waterbeheer. Het stelsel van *water governance* is uniek. Dat is de conclusie van een rapport van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) uit 2014. Het rapport steekt de loftrumpet over het Nederlandse waterbeheer. Maar het signaleert tegelijkertijd een gevaar: er is een *awareness gap* onder de Nederlandse bevolking. Er is niet genoeg waterbewustzijn. De gemiddelde Nederlander weet niet voldoende over hoe het waterbeheer in Nederland geregeld is en wie daarvoor verantwoorde-

lijk is. Ook stelt het rapport dat Nederlanders zich onvoldoende bewust zijn van de oorsprong van het water dat ze drinken, van het risico van waterschaarste en waterstress en nauwelijks op de hoogte zijn van evacuatiebeleid (OESO 2014, 21).

Dat beeld wordt bevestigd door een enquête van de Unie van Waterschappen onder 2.000 Nederlanders. Bijna de helft van de Nederlanders zei niet precies te weten wat de waterschappen eigenlijk doen (NOS 2019). Dat is opmerkelijk, want in Nederland wor-

den veel dimensies van het waterbeheer juist gezien als een zaak van nationale veiligheid. Volgens de OESO ligt de *awareness gap* dan ook aan het feit dat burgers juist zoveel vertrouwen in de capaciteit van de overheid om het water te beheren, dat ze zich er niet al te veel meer om bekommeren (OESO 2014, 244).

‘Water is beleidsmatig *the place to be*,’ stelt Tanja Klip-Martin, dijkgraaf van het waterschap Vallei en Veluwe, VVD-senator en voorzitter van de Lelykring, het platform voor waterschapbestuurders binnen de VVD. ‘Maar we moeten mensen wel verleiden om met ons mee te doen.’ Ze is sinds 1 maart 2013 dijkgraaf van het waterschap. De rol van dijkgraaf vergelijkt ze ook wel met die van de burgemeester van een gemeente. Zo zit ze het algemeen en dagelijks bestuur van het waterschap voor en heeft ze – net zoals dat de burgemeester verantwoordelijk is voor de openbare orde – crisisbeheersing en calamiteitenbestrijding in haar portefeuille.

Ook Karima Bouchtaoui, lid van de VVD-fractie in het algemeen bestuur van Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard, signaleert de uitdaging om burgers meer te betrekken bij het waterbeleid. ‘We hebben het waterbeheer door de eeuwen heen eigenlijk zo goed gedaan, dat het als vanzelfsprekend en normaal wordt aangenomen. Terwijl als het waterhuishouden hier in Nederland niet op peil is, we de boel wel kunnen stoppen. Als hier de dijken doorbreken dan is het hier gewoon afgelopen.’

De waterschappen lijken een ondergewaardeerde bestuurslaag te blijven. We spreken met Klip-Martin en Bouchtaoui over de activiteiten van waterschappen, over liberalisme in een waterdemocratie en over de uitdagingen van de toekomst.

Waterdemocratie

Waterschappen vormen een volwaardige bestuurslaag binnen het Nederlandse democratische bestel. Zowel Klip-Martin als Bouchtaoui benadrukken de historische waarde van het waterschap. ‘Het is de oudste bestuurslaag die we hebben,’ zegt Bouchtaoui. Of het waterschap naast de oudste bestuurslaag in Nederland ook de oudste democratische instelling in Nederland is, wordt door sommige historici wel betwist (Van Tielhof 2015, 87). Maar er zit een kern van waarheid in dat de ‘hydrografische structuur van het land tot op zekere hoogte een democratische structuur der bevolking tot gevolg’ had, zoals historicus Johan Huizinga stelde (1998, 19). Waterschappen zijn immers van oudsher plaatsen van overleg. Daarmee voegden ze iets toe aan de Nederlandse bestuurscultuur: ‘In het waterschap is het poldermodel ook echt ontstaan – dat gevecht tegen het water,’ zegt Bouchtaoui.

“... eigenlijk zijn we een waterdemocratie en dat komt omdat onze democratie gerelateerd is aan waar wij wonen en werken ...”

Ook Klip-Martin voegt zich bij Huizinga’s these: ‘eigenlijk zijn we een waterdemocratie en dat komt omdat onze democratie gerelateerd is aan waar wij wonen en werken.’

‘Je ziet dat in de tweede helft van de middeleeuwen de bevolking van ons land begint te groeien en dat we meer land nodig hebben om voedsel te verbouwen. En dan zie je dat in West-Utrecht en Zuid-Holland land ontgonnen wordt om voedsel te verbouwen. Maar men moest iets met het water en het was al vrij snel duidelijk dat het niet hielp als je dat naar de burens kieverde. Dat kwam de verhoudingen natuurlijk ook niet ten goede,’ legt de dijkgraaf uit. ‘Oorspronkelijk zie je dus dat waterbeheer een dorpsaangelegenheid is. Er ontstaat op een gegeven moment wel een soort schaalvergroting, omdat de eigenaren van de grond niet altijd meer de bewerkers van die grond zijn en soms ook in een ander dorp woonden dan waar degenen woonden die de grond exploiteerden. Dan zie je langzamerhand particuliere samenwerkingsverbanden ontstaan. In 1122 is het eerste particuliere waterschapje opgericht waarin men gezamenlijk keek naar waterveiligheid en wateroverlast. Daar komt ons polderen vandaan, omdat je het alleen maar redde als je het in overleg deed met elkaar.’

Met die geschiedenis in het achterhoofd is het idee van waterschapsverkiezingen eigenlijk zo gek niet. Het allerbelangrijkste verschil met de algemene democratie is het afgebakende takenpakket van het waterschap. Klip-Martin vat de taken van het waterschap samen. ‘Er is geen open huishouding,’ zegt ze. ‘Dat wil zeggen dat we ons bezig houden met een duidelijk omschreven takenpakket. Allereerst zijn we verantwoordelijk voor waterveiligheid: het beheer van

dijken, duinen, gemalen, stuwen enzovoort. Een ander doel is schoon oppervlakte water en niet teveel of te weinig water. Dat heeft te maken met peilbeheer maar ook met grondwaterpeilbeheer en hoe je voldoende water buffert in periodes van droogte terwijl je aan de andere kant water wilt afvoeren omdat je overlast wilt voorkomen en boeren wilt accommoderen in hun bedrijfsvoering.’

Van 2.650 naar eenentwintig waterschappen

‘Er waren in 1950 nog 2.650 waterschappen,’ zegt Klip-Martin. ‘Zonder enige druk van buiten hebben al die waterschappen zelf, vanuit de gedachtegang dat het efficiënter en effectiever kan, dat aantal teruggebracht naar eenentwintig. De maat die er nu is zorgt er aan de ene kant voor dat je effectief en efficiënt kunt werken, maar aan de andere kant ook regionaal maatwerk kunt leveren.’

“... de toverformule van waterschappen is dat het geld dat wordt opgehaald nooit besteed kan worden aan fietspaden, buitenzwembaden of wat dan ook ...”

Van de eenentwintig waterschappen die Nederland telt is Vallei en Veluwe het op twee na grootste wat oppervlakte betreft: het waterschap bestrijkt zo’n 244.833 hectare. ‘Onze oostgrens is de IJssel, de zuidgrens zijn de Rijn, de Neder-Rijn en de Lek,’ zegt Klip-Martin. ‘Een deel van de grens is het topje van de Utrechtse heuvelrug, waar een waterscheiding is omdat het water daar twee

kanten opvalt als het regent. De randmeren zijn de noordgrens.’

De grenzen van waterschappen zijn dus watersysteemgrenzen. Het zijn functionele scheidslijnen. Binnen hun watersysteemgrenzen hebben waterschappen soms geheel eigen functies. Klip-Martin: ‘Ik verbaas me er altijd over hoeveel verschillende oplossingen er gevonden moeten worden in het waterbeleid. Of het nu gaat om de kwaliteit van water, teveel water of te weinig water: oplossingen verschillen per waterschapsgebied.’

Het hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard heeft dan ook hele andere uitdagingen dan Vallei en Veluwe. Bouchtaoui: ‘Het mooie van het waterschap waar ik in zit, is dat er enerzijds een groot deel stedelijk gebied in zit – Rotterdam, Capelle aan de IJssel, de Zuidplas – maar juist ook de Krimpenerwaard – eigenlijk de agrarische achtertuin van dit gebied. Het waterpeil hier in de stad is anders dan het waterpeil in het achterland. Dat maakt dit waterschap heel uniek.’

No taxation without representation

‘Waterschappen zijn voortgekomen uit het adagium “belang, betaling, zeggenschap”. Je hebt belang bij het bestaan van het waterschap, je betaalt aan het waterschap en daarom mag je ook zeggen waar je het aan uitgeeft. *No taxation without representation*,’ zegt Klip-Martin. De waterschapsbelasting is een louter Nederlands fenomeen. Wereldwijd is gebrekkige financiering één van de

grootste knelpunten van goed waterbeheer. Maar in Nederland speelt dit probleem niet: dat komt omdat waterschappen over een stevig eigen belastinggebied beschikken (Havekes 2014, 69).

Bouchtaoui bedient zich van hetzelfde adagium: ‘van oudsher waren de waterschappen ingericht naar “belang, betaling, zeggenschap”,’ zegt ze. ‘Bij belang, betaling en zeggenschap horen democratie, inspraak en verantwoordelijkheid. Zo kunnen wij dus als liberale partij zeker veel doen binnen een waterschap. Het waterschap is de enige bestuurslaag die draait op puur en alleen het directe belastinggeld wat zij int. Er worden ook wel subsidies aangevraagd, Europees of nationaal voor projecten, maar het merendeel is allemaal direct geïnd belastinggeld,’ benadrukt Bouchtaoui.

‘Waar de provincies en gemeentes geld krijgen via het provincie- en gemeentefonds en verder alleen via de OCB of de omslag op de motorrijtuigbelasting, is er geen waterschapsfonds. Waterschappen halen hun eigen belastingen op. De kosten die we maken in onze exploitatie worden dus ook gedekt door de opbrengst van belastingen. De gedachte dat waterschappen heel rijk zijn, klopt dan ook niet: waterschappen hebben alleen maar schulden voor hun investeringen en hun dagelijkse kosten,’ stelt Klip-Martin.

Nergens anders is er zo’n waterschapsbelastingstelsel, stelt ook de OESO (2004, 20). ‘De essentie van de toverformule van water-

Karima Bouchtaoui

schappen is dat het geld dat wordt opgehaald nooit besteed kan worden aan fietspaden, buitenzwembaden of wat dan ook,' legt Klip-Martin uit. 'Dus voor de veiligheid van Nederland en de kwaliteit en de hoeveelheid water in Nederland hoeft je nooit te concurreren met andere onderwerpen.'

Het algemeen bestuur

De dijkgraaf is voorzitter van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur. Het *algemeen bestuur* bestaat uit achttien tot maximaal dertig leden en is vergelijkbaar met de gemeenteraad. Het *dagelijks bestuur* bestaat uit de heemraden (de 'wethouders'). Anders dan in de algemene democratie, zitten de heemraden ook in het algemeen bestuur. 'Wij hebben een monistisch systeem. De heemraden, de wethouders van het waterschap, zijn ook deel van het algemeen

bestuur,' legt Klip-Martin uit. Ook zijn er in ieder algemeen bestuur zeven zogenaamd geborgde zetels, die standaard bezet worden door agrariërs, ondernemers en bos- of natuurterreinbeheerders. Deze geborgde bestuursleden worden niet gekozen maar afgevaardigd door organisaties die voor hun dagelijkse activiteiten direct afhankelijk zijn van de kwaliteit en hoeveelheid oppervlaktewater en dus van de taakuitoefening van waterschappen.

Behalve dat dit monisme betekent dat heemraden ook een stem over hun eigen bestuur hebben, heeft het ook gevolgen voor wie het bestuur van het waterschap kunnen worden. 'In de gemeente kan het zo zijn dat een wethouder van buitenaf komt. In het waterschap kan alleen iemand die op de lijst staat in het algemeen bestuur en dus in het

dagelijks bestuur komen. Je moet als partij dus heel goed nadenken over welke lijst je selecteert,' legt Bouchtaoui uit.

Karima Bouchtaoui werd in 2015 verkozen als algemeen bestuurslid in haar waterschap. Zelf werd haar aandacht gewekt voor waterbeheer tijdens haar middelbare schoolperiode. 'In 1995 werden mijn klasgenootjes uit de Bommelerwaard geëvacueerd vanwege een dreigende dijkdoorbraak. Dat is mij heel erg bijgebleven, dat klasgenootjes niet naar school konden omdat ze geëvacueerd waren.'

'Als vertegenwoordigers moeten we besluiten waar we de waterschapsbelasting aan uitgeven en ons afvragen of we daarmee de beste, slimste, duurzaamste oplossing financieren,' legt Bouchtaoui uit. Ze is een vrij uniek bestuurslid: 'De leeftijd van bestuursleden ligt behoorlijk hoog, ergens boven de vijftig. Het is gek dat je met je drieënveertig jaar één van de jongste vertegenwoordigers bent,' vertelt ze. 'Die gemiddelde leeftijd mag dan ook echt wel naar beneden, omdat er anders teveel kennis uitstroomt. Het is goed als jongere mensen zich ook gaan interesseren en kandideren.' In 2016 waren er 622 algemeen bestuursleden bij waterschappen, waarvan de gemiddelde leeftijd inderdaad 58 en een halve jaar was. Slechts 22 procent was vrouw, 84 procent was hoogopgeleid en 95 procent had een Nederlandse achtergrond (BZK 2017, 78).

Tot 2008 kenden de waterschapsverkiezingen nog een personenstelsel, waarbij kiezers

hun stem uitbrachten op één verkiesbare persoon. 'Maar omdat waterschappen zijn opgeschaald, is er besloten om de verkiezingen te structureren langs partijpolitieke lijnen,' vertelt Klip-Martin. 'Vroeger stemde je op Pietje of Marietje. Maar Vallei en Veluwe heeft bijvoorbeeld meer dan 1,1 miljoen inwoners en dan kent de kiezer Pietje of Marietje niet meer. Dus hebben landelijke politieke partijen hun entree gemaakt binnen de waterschapsbesturen, maar zijn er ook algemene landelijke waterschapspartijen opgericht.'

Een apolitieke bestuurslaag?

Er is in het verleden vaak kritiek geuit op dit politiseren van het waterschap. Zo schreef Sander Meijerink, universitair hoofddocent water governance aan de Radboud Universiteit, in 2008 dat bij een functionele overheidsorganisatie met zo'n specifiek takenpakket geen politiek bestuur past. 'Wat valt er eigenlijk te kiezen? Het water moet op een zo goede en goedkoop mogelijk manier worden gezuiverd. De dijken moeten netjes worden beheerd en onderhouden en de grondwaterstand moet worden afgestemd op de in onze ruimtelijke plannen vastgestelde functies,' zo stelde Meijerink.

Klip-Martin en Bouchtaoui delen die analyse niet. 'Het is natuurlijk minder pregnant dan in de algemene democratie waar het gaat over zaken als jeugdzorg en bouwbeleid,' geeft Klip-Martin toe. Vaak komt het aan op een discussie over de vraag of het waterschap meer moet doen dan nodig is op grond van haar kerntaak. 'Er zijn politieke

partijen die zeggen: als we ergens aan de slag zijn dan moeten we in ieder geval maximaal recreatiemogelijkheden meenemen, terwijl andere partijen zeggen er alleen voor het waterbeheer te zijn,' zegt Klip-Martin.

Als dijkgraaf staat Klip-Martin boven de partijen. Bouchtaoui is echter vier jaar lang algemeen bestuurslid geweest en heeft zodanig liberaal politiek handwerk moeten leveren. 'Het politieke spel is minder scherp en minder hard,' bevestigt ze. 'Maar dat neemt niet weg dat wij als VVD'ers liberale invloed in het waterschap kwijt kunnen. Over wat er moet gebeuren bestaan geen misverstanden. Maar hoe we dat gaan doen, met welke technieken en middelen en wat het mag kosten, dat is vaak de uitdaging.'

Zo zijn er duidelijke verschillen in de manier waarop partijen de functie van het waterschap invullen. Vanuit haar ervaring als algemeen bestuurslid heeft Bouchtaoui duidelijke verschillen in opvatting gemerkt: 'De VVD wordt gewaardeerd door kiezers vanwege financieel degelijk beleid. Mijn fractie gaat voor de kerntaak van het waterschap: we vinden het belangrijk dat het waterschap niet meer doet dan waarvoor het is. Dat betekent dat je primair zorgt voor voldoende schoon water en je waterkeringen en waterhuishouding op orde hebt. We beoordelen de projecten en de begroting van het waterschap dan ook op basis van die kerntaken. Sommige partijen hebben er hobby's bij: hoe moet een dijk er uit zien, wat voor soort bloemen of planten moeten erop groeien. Dat komt voor ons als VVD'ers op de tweede plaats.'

“... Bij dat kwijtscheldingsvraagstuk is het makkelijk om ons als de harde partij neer te zetten die geen rekening houdt met de bijstandsmoeder. De waterschapsbelasting wordt dan vergeleken met twee boodschappen-tassen ...”

Ook verwonderd Bouchtaoui zich over het feit dat haar waterschap een windmolen in beheer heeft. 'Op het Capelse bedrijventerrein, bij de A16 en de Van Brienoordbrug,' vertelt ze. In de windmolen is ruim 4,5 miljoen euro geïnvesteerd en hij voorziet 2.600 huishoudens van duurzame energie. Het waterschap is aandeelhouder (Liukku & Van Heel 2016). Maar is zo'n investering nu iets waar het waterschap zich moet bezigen? 'Mijn fractie is van mening dat het waterschap niet voor energieleverancier moet gaan spelen. Andere partijen hebben bedacht om op ons grondgebied een windmolen te plaatsen en energie op te wekken. Maar het plaatsen van een windmolen en alles wat daarbij komt kijken, het investeren, het draaiende houden, de techniek – dat is nogal wat. Dat je energie opwekt voor je eigen bedrijfsvoering is prima, maar het moet niet zo zijn dat wij energie gaan opwekken en dan voor energieleverancier van huishoudens gaan spelen. Dat is niet onze kerntaak.'

Keuzes die het waterschap maakt, kunnen voor bepaalde groepen in de samenleving dan ook behoorlijk ingrijpend zijn. 'Peilbesluiten zijn bijvoorbeeld heel spannend,'

Project Ruimte voor de Rivier: IJsseldelta van Arnhem naar Kampen

vertelt Bouchtaoui. ‘Omdat die direct van invloed zijn op de boeren. Daar zit een hele techniek achter. De Krimpenerwaard is een veenweide gebied. Dat is nat en het zakt en dan is de vraag in hoeverre je water wil blijven pompen om het allemaal droog te houden – zodat het niet meer zakt. Dat blijven pompen is hartstikke duur. Het spannende is dat je daarmee agrariërs niet wil raken in hun onderneming, maar je ook het algemeen belang niet uit het oog kan verliezen.’

Waterschapsbelasting

Partijen lijken vooral te verschillen over de vraag wie hoeveel waterschapsbelasting moet betalen. ‘Wij zijn de partij die als eerste het gevoelige onderwerp van de kwijtschelding van waterschapsbelasting op tafel hebben gelegd,’ vertelt Bouchtaoui.

Door de jaren heen is de belastingpolitiek van het waterschap zo gegroeid dat men op de begroting incalculeerde dat ingezetenen kwijtschelding kregen. Bouchtaoui vindt dat een slechte zaak. ‘De VVD vindt dat niet eerlijk. Het waterschap loopt er belastinggeld door mis waardoor sommige mensen die hard werken meer belasting moeten betalen en daarvoor, bij wijze van spreken, niet meer schoner water krijgen. We krijgen allemaal hetzelfde niveau van waterkwaliteit en -kwantiteit en verbruiken gemiddeld ook allemaal hetzelfde. Het moet niet zo zijn dat sommigen belasting betalen voor de ander, terwijl die daar ook profijt van heeft. Dat was wel een liberaal punt dat in ons verkiezingsprogramma stond.’

Zo ontstaan toch politieke discussies in het algemeen bestuur. ‘Er worden dan zaken in

een frame gezet,' zegt Bouchtaoui. 'Bij dat kwijtscheldingsvraagstuk is het dan voor andere partijen makkelijk om ons als de harde partij neer te zetten die geen rekening houdt met de bijstandsmoeder. De waterschapsbelasting wordt dan vergeleken met twee boodschappentassen.'

Ook Klip-Martin maakt onderscheid tussen het *wat* en het *hoe*: 'Iedereen is voor een veilig Nederland. Niemand wil overlast in Lutjebroek. Maar hoeveel heb je er dan voor over? En hoe doe je dat dan precies? Ben je bereid om dan zelf een fietspad te betalen of zeg je nee, dat is des gemeentes? Overigens is het voor de gemeente niet veel anders: je hebt ook geen VVD- of PvdA-lantaarnpalen.' Net als in Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard speelt in het algemeen bestuur van Vallei en Veluwe de vraag of er aan inkomenspolitiek moet worden gedaan. 'In dit waterschap is de PvdA-fractie voorstander van kwijtscheldingsbeleid voor inwoners beneden een bepaalde inkomensgrens. De VVD-fractie heeft daarentegen gezegd niet aan inkomenspolitiek te willen doen.'

Uitdagingen

In 2014 taxeerde de OESO de toekomstbestendigheid van het waterbeleid in Nederland. 'Daar kwam uit dat Nederland eigenlijk de standaard zou moeten zijn voor waterbeheer in de hele wereld, ook de manier waarop we het qua governance georganiseerd hebben,' zegt Klip-Martin. 'Een belangrijk minpunt was dat we niet zo bescheiden moeten zijn en veel meer aan de weg moeten timmeren.'

De *awareness gap* die de OESO signaleerde is daarbij een reëel probleem. Nederlanders hebben volgens het rapport een *no news is good news*-attitude (OESO 2014, 244). Maar er is draagkracht nodig om weerstand te bieden aan toekomstige uitdagingen, zoals het veranderende klimaat. 'Je mag het waterschap misschien ook wel een klimatschap noemen. We krijgen nattere periodes, maar ook drogere periodes. Droogte maakt dat dijken minder sterk worden – ze drogen uit en klinken in. Klimaatrobuustheid wordt een uitdaging,' stelt Bouchtaoui vast. 'Daarvoor is draagkracht voor het betalen en het verhogen van belasting echt nodig.'

'Je moet als inwoners ook gewoon je eigen verantwoordelijkheid nemen. Het waterbeheer komt natuurlijk uit de inwoners, maar je ziet nu ook dat we met z'n allen een poosje hebben gedacht dat het waterschap het wel allemaal voor ons regelt. Je ziet nu dat die waterschappen het niet meer alleen kunnen en je zult dus ook als inwoner moeten zorgen dat je niet je hele tuin betegeld hebt, want als je dan zo'n piekbui hebt, dan kan het water nergens naar toe. Je moet ook allerlei dingen als inwoner zelf gaan doen om die overlast die ontstaat door extreme weerbeelden te helpen mitigeren. Ook op energiegebied zul je als inwoner meer moeten doen.'

Naar aanleiding van de evacuatie in de Bommelerwaard in 1995 is het project *Ruimte voor de Rivier* ontwikkeld. Klip-Martin: 'We hebben op 34 plekken in Nederland meer ruimte voor de rivieren gecreëerd.'

Wij hebben bijvoorbeeld een extra arm van de IJssel gegraven van acht en een half kilometer lang. En als we die inzetten, dan zakt het waterpeil 71 centimeter mee. Dat is echt heel substantieel. Toen hebben we ons wel afgevraagd waarom we steeds het paard achter de wagen blijven spannen. Waarom kunnen we nu niet eens van tevoren bekijken wat er moet gebeuren? Daar is uiteindelijk het huidige deltaprogramma uit voort gekomen met een deltacommissaris en een delfonds. We kijken nu naar 2050 en naar 2100: wat verwachten en hoe moeten we daar op voorbereid zijn?’

‘We zetten in op innovatie op het gebied van energie en grondstoffen. Maar ook heel erg in hoe we onze organisatie proberen steeds *fit for the future* te krijgen. Ook hebben we behoefte aan meer techneuten en mensen die techniek kunnen vertalen naar het leven van alledag. We zijn immers steeds fijnmaziger aan de slag in de voor- en achtertuinen van mensen en we moeten mensen dus uitleggen wat we doen en ze verleiden om met ons mee te doen.’

Tot slot

Het Nederlandse stelsel van waterbeheer inspireert ook het buitenland. Er is veel uitwisseling van kennis met het buitenland. ‘Er zit ook een hele ontwikkelingshulpoot aan. En daarvan kun je je afvragen: moeten waterschappen nu ook ontwikkelingshulp doen? We leggen niet alleen een dam aan, maar kijken met name ook hoe je het goed kunt organiseren. Hoe kun je de governance zo doen dat ook als er een ander bewind komt, het waterbeheer gewoon doorgaat.

En dat je verantwoording aflegt over het geld dat je uitgeeft. En het heeft een directe relatie met onrust in de wereld en uiteindelijk vluchtelingenstromen.’

Goed waterbeheer werkt dus stabiliteit in de hand. Juist dit geeft nu ook legitimiteit aan het bestaan van waterschappen: historisch gezien belichaamden de eeuwenoude waterschappen vaak juist de continuïteit in het Nederlandse bestuur – ‘tegenover de labiliteit van provincies maar vooral de nationale overheid,’ aldus waterstaathistoricus Bert Toussaint (2009 49). Terwijl hogere overheden kibbelden over waar zij accenten op moesten leggen in hun omvangrijke takenpakket, hield het waterschap altijd zijn vaste functie. Het bestaansrecht van het waterschap is er dan ook juist aan gelegen dat er een vacuüm zou ontstaat in het lokale en regionale waterbeheer *zonder* het waterschap. En dan kunnen we, zoals Bouchtaoui stelt, de boel in Nederland wel stoppen.

Het betekent ook dat het waterschap almaar door zal moeten polderen. Klip-Martin: ‘We wonen in een dichtbevolkte delta. Werken aan een delta houdt nooit op. We zijn voortdurend aan de slag.’

drs. F.D. de Beaufort is wetenschappelijk medewerker bij de TeldersStichting en redacteur van Liberale Reflecties.

H.N. Kok MSc. is wetenschappelijk medewerker bij de TeldersStichting en eindredacteur van Liberale Reflecties.

Literatuurlijst

- Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Staat van het Bestuur 2016*, Den Haag, 2017.
- Havekes, H., 'Het water aan de lippen. De geslaagde aanpak van de financiële malheur van de waterschappen in het midden van de vorige eeuw', *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, 2014, vol. 23, nr. 2, pp. 69-81.
- Huizinga, J., *Nederlandse beschaving in de zeventiende eeuw. Een schets*, Amsterdam, 1998.
- Liukku, A., Van Heel, L., 'Joekel van een Windmolen', *Algemeen Dagblad*, 25 september 2016.
- Meijerink, S., 'Een politiek bestuur past niet bij waterschappen', *Trouw*, 14 november 2008.
- NOS, 'Waterschappen bij veel mensen bekend, maar waarom zou je strak stemmen?' 18 februari 2019, URL: <https://nos.nl/artikel/2272453-waterschappen-bij-veel-mensen-bekend-maar-waarom-zou-je-straks-stemmen.html>, geraadpleegd op 7 maart 2019.
- OESO, *OECD Studies on Water. Water governance in the Netherlands: fit for the future?*, Parijs, 2014.
- Van Tielhof, M., 'Waterschappen als de oudste democratische instellingen van Nederland. Het ontstaan van een mythe', *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, 2015, vol. 25, nr. 2, pp. 87-98.
- Toussaint, B., 'Eerbiedwaardig of uit de tijd? De positie van de waterschappen tussen 1975 en 1870', *Tijdschrift voor Waterstaatsgeschiedenis*, 2009, vol. 18, nr. 2, pp. 40-50.

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard